

Дергалюк М.О.

к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва

Тарічева М.Ю.

КПІ ім. Сікорського

ОСОБЛИВОСТІ ПОСТКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємства в Україні останні роки зіштовхуються з великою кількістю викликів, які спричинені наслідками COVID-19 та повномасштабним вторгненням. В умовах втрати ринків збуту, руйнування логістичних ланцюгів та фізичних активів, відновлення бізнесу та пошук шляхів підвищення доходності стають першочерговим завданням для підприємців.

Питання посткризового відновлення є актуальним для України, оскільки воєнні дії суттєво вплинули на економічну стабільність підприємницького сектору. За даними Світового Банку, доходи українських підприємств в середньому впали на 53% у листопаді 2023 року порівняно з 2021 роком. Найбільше постраждали малі підприємства зі зниженням на 55%, для середніх та великих підприємств - падіння склало 49% та 46% відповідно [1].

Для першочергового відновлення та подальшого зростання доходності підприємств необхідно впровадити низку стратегій, однією з яких є оптимізація витрат. Під час кризи компанії зосереджуються на скороченні персоналу, що призводить до негативних тенденцій на ринку праці. Це призвело до скорочення робочої сили на 39% у сфері нерухомості та будівництва, на 35% у сфері обслуговування, на 33% в ІТ, на 37% у роздрібній промисловості, на 47% у промисловості [2]. Проте, такий швидкий спосіб знизити витрати призводить до втрати кваліфікованих кадрів, що може суттєво знизити продуктивність підприємства. Задля більш ефективної діяльності підприємства можуть впровадити короткий бізнес-план, в якому стратегія і асортимент продукції адаптовані до поточної ситуації і актуальні щодо потреб клієнтів. Крім того, аутсорсинг певних функцій, таких як ІТ-послуги та бухгалтерський облік зменшує адміністративні витрати. Ще одним ключовим елементом є діджиталізація бізнесу. Пандемія COVID-19 показала, що підприємства, які переходять до цифрового середовища, мають більше шансів на швидше відновлення. Цифровізація процесів не лише зменшує витрати, а й дозволяє розширити ринок збуту за рахунок переходу до онлайн-комерції. Наприклад, створення платформ онлайн-продажів та обслуговування клієнтів зберігає конкурентоспроможність підприємств та розширює клієнтську базу. Така тенденція все більше охоплює український бізнес, адже близько 36% підприємств почали шукати нових клієнтів, а половина з них збільшили використання цифрових інструментів. Також окремо можна відзначити такий напрямок відновлення як залучення інвестицій. Міжнародні фінансові програми, такі як підтримка від Світового банку, ЄС та МВФ є джерелом фінансування для українського бізнесу. Прикладами є програма грантів від ЄБРР та програма економічної стійкості України від Mercu Corps, які спрямовані на підтримку малого та середнього бізнесу. Окрім цього, наявна державна підтримка через мікрогранти та пільгові кредити, що в свою чергу зменшує фінансовий тиск на операційну діяльність підприємства. Однак в Україні лише 8% компаній повідомили про отримання державної допомоги, тобто кожна четверта компанія не знала про існування цих програм [1]. Така статистика свідчить про необхідність підвищувати обізнаність про програми державної допомоги.

Підсумовуючи, слід відзначити, що в умовах посткризового відновлення українських підприємств необхідно використовувати цифрові інструменти та здійснювати оптимізацію витрат. Для підприємств важливо скористатись програмами державної підтримки для залучення інвестицій, які надають додаткові ресурси для розвитку.

Перелік посилань:

1. World Bank Group - International Development, Poverty and Sustainability. URL: <https://www.worldbank.org/ext/en/home>
2. Kyivstar Business Hub – корпоративний блог для бізнесу. *Kyivstar Business Hub – корпоративний блог для бізнесу.* URL: <https://hub.kyivstar.ua/>